

ARCHEOLOGISCH EN
MUURARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

STADHUIS OUDENAARDE
(prov. Oost-Vlaanderen)

BASISRAPPORT – DECEMBER 2010

Auteurs: Raf TROMMELMANS
Bert ACKE

ARCHEOLOGISCH EN MUURARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

STADHUIS OUDENAARDE (prov. Oost-Vlaanderen)

BASISRAPPORT – DECEMBER 2010

**Auteurs: Raf TROMMELMANS
Bert ACKE**

**Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER**

**Afdeling Archeologie
Rapport 2010/07**

Figuur 1 op schutblad: Wegnemen van de vloer.

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Opgraving ☒	Prospectie ☐
Vergunningsnummer: 2010/022	
Datum aanvraag: 21/01/2010	
Naam aanvrager: TROMMELMANS Raf	
Naam site: Oudenaarde, Hoogstraat (Stadhuis)	

Opdrachtgever:	Stad Oudenaarde Tussenmuren 17 9700 Oudenaarde
Uitvoerder:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Bevoegde Vlaamse overheid:	Jessica Vandeveld (Agentschap Ruimte en Erfgoed)
Projectleider:	Bert Acke
Leidinggevend archeoloog:	Raf Trommelmans
Archeologisch team:	Bert Acke, Annelies Maenhout, Gwendy Wyls
Wetenschappelijke begeleiding:	Bert Acke
Projectcode:	ONSH10
Titel:	Archeologisch en muurarcheologisch onderzoek stadhuis Oudenaarde (prov. Oost-Vlaanderen). Basisrapport – december 2010.
Rapportnummer:	2010/07
Contact Bert Acke:	E-mail: bert.acke@monument.be GSM: 0485/88 71 16

© Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster
Figuren: Monument Vandekerckhove nv, tenzij anders vermeld.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. INHOUDSTAFEL

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	3
1. INHOUDSTAFEL	4
2. INLEIDING	5
3. TOPOGRAFISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	6
4. HISTORISCHE SITUERING.....	7
4.1. GESCHIEDENIS VAN OUDENAARDE	7
4.2. GESCHIEDENIS VAN HET STADHUIS	12
5. ONDERZOEKSMETHODE.....	13
6. RESULTATEN	14
6.1. ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK	14
6.2. MUURARCHEOLOGISCH ONDERZOEK	21
7. ALGEMEEN BESLUIT	24
8. BIBLIOGRAFIE	25
9. INVENTARISSEN	26
9.1. INVENTARIS VAN DE SPOREN	26
9.2. INVENTARIS VAN DE FOTO'S	27
9.3. INVENTARIS VAN DE HOOGTES	28

2. INLEIDING

In het kader van de restauratiewerkzaamheden aan het stadhuis van Oudenaarde (prov. Oost-Vlaanderen), voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv in verschillende etappes tussen februari en juli 2010 een archeologische opgraving en een muurarcheologisch onderzoek uit op de site. De renovatie voorziet in de installatie van een lift in het stadhuis, waarbij verschillende muren doorbroken zullen worden en waarbij een fundering voor de liftkoker wordt uitgegraven.

Opdrachtgever voor het onderzoek en bouwheer voor het project was de stad Oudenaarde. Het onderzoek gebeurde volgens de bijzondere voorwaarden geformuleerd door het agentschap Ruimte en Erfgoed afdeling Oost-Vlaanderen, dat adviseerde dat een archeologisch onderzoek en een muurarcheologische registratie voorafgaand aan de werken diende uitgevoerd te worden in de zone die door de werken verstoord zou worden¹.

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch en muurarcheologisch onderzoek voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, archeologische en historische situering van de site en de gebruikte methodologie bij het onderzoek toegelicht. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten. Het geheel wordt verduidelijkt door middel van plannen en foto's. Achteraan zijn de verschillende inventarissen (sporen, foto's, hoogtes) opgenomen. Bij het rapport hoort een DVD met daarop alle foto's, de plannen en de digitale versie van deze tekst.

¹ [VANDEVELDE], [2010], p. 1.

3. TOPOGRAFISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING

Oudenaarde bevindt zich in het zuiden van de provincie Oost-Vlaanderen, tussen Gent en Ronse. Deze provinciestad met voornamelijk handels- en onderwijsfunctie is de kern van een grote fusiegemeente bestaande uit 14 deelgemeenten. Oudenaarde bevindt zich aan de voet van de Vlaamse Ardennen en kent een golvend landschap.

De stadskern van Oudenaarde is op de bodemkaart niet gekarteerd, maar de omliggende gronden geven een beter beeld op de bodemopbouw. De Scheldevallei is gekarteerd als kleigronden (Ugp- en Eep-gronden, groen-blauw op figuur 2). Het omliggende landschap bestaat echter uit zandleemgronden (geel-oranje op de figuur 2)².

Figuur 2: Situering van Oudenaarde in het zuiden van Oost-Vlaanderen, geprojecteerd op de bodemkaart, met aanduiding van de onderzoekslocatie (© <http://geo-vlaanderen.agiv.be> en MVDK nv).

² <http://geo-vlaanderen.agiv.be>.

4. HISTORISCHE SITUERING

4.1. Geschiedenis van Oudenaarde³

Het Germaanse toponiem Oudenaarde ("oude weide"), voor het eerst vermeld in 1038, bevestigt de opvatting dat het ontstaan van de stad niet teruggaat op een vroegmiddeleeuwse site of een agrarische nederzetting. Oudenaarde zou ontstaan zijn na de teloorgang rond ca. 1050 van de vroegmiddeleeuwse *portus* van Ename als een nieuwe nederzetting stroomopwaarts aan de Schelde, op de plaats waar de graaf in ca. 1000 een burcht had gebouwd. De gunstige ligging aan de Schelde stimuleerde de handelsactiviteit en de ontwikkeling van een nederzetting op beide oevers tot een stedelijk gebied.

De stadsplattegrond wordt bepaald door het oorspronkelijk kronkelende verloop van de Schelde en haar thans grotendeels gedempte zijarmen, de Burgschelde en de Grachtschelde. Men vermoedt dat de Burgschelde gegraven is in 11de of 12de eeuw als een afsnijding van de eerste grote Scheldebocht in functie van een *castrum*. Zij vormde de administratieve grens en de grens tussen de rechtsgebieden van de stad Oudenaarde en de baronie van Pamele. De Grachtschelde bestond zeker reeds voor 1117 en was gegraven in functie van de bouw van watermolens.

De ontstaansgeschiedenis van de stad begint bij de oprichting van de "borch" (burcht) van Oudenaarde, een versterking of donjon, mogelijk opgericht in opdracht van graaf Boudewijn IV rond ca. 1000, dus nog voor de verovering van Ename in 1034. De "turris Aldenardensis" wordt voor de eerste maal vermeld in 1064. Deze burcht bevond zich aan de strategische Scheldebocht en was vermoedelijk aan de andere zijden door middel van de Burgschelde en een gracht volledig door water ingesloten. In de 13de eeuw werd de donjon, die voor 1127 reeds in steen was gebouwd, vervangen door een feodaal omgracht kasteel met uitspringende torens. Het was de verblijfplaats van de heer en gouverneur van Oudenaarde, ook baron van Pamele, en gelegen vlakbij de eerste burcht midden de grote Scheldebocht die door de Burgschelde is afgesneden. Iets verder op de westelijke oever van de Schelde ontstond een handelsnederzetting en woonkern bij de Sint-Walburgakerk, opgericht nog voor 1027, vermoedelijk eveneens op initiatief van graaf Boudewijn IV. De Sint-Walburgaparochie, ten vroegste daterend uit de 10de of begin 11de eeuw, zou een afsplitsing kunnen zijn van de moederparochie Eine en eventueel van de parochie Bevere. Vanaf 1150 start de wederopbouw van de kerk met kruisingstoren in vroeggotische stijl en opgetrokken uit Doornikse steen. De uitbreiding met noord- en zuidzijkoren en hoektorentjes dateert van respectievelijk begin 13de en begin 14de eeuw en zijn de oudste nog bestaande elementen. Andere belangrijke bouwcampagnes waren er in de 15de en de eerste helft van de 16de eeuw.

Aan de oostelijke oever van de Schelde ontstond eind 11de eeuw de "ville neuve" Pamele, horend tot de heer van Pamele-Oudenaarde. Pamele verkreeg vermoedelijk in de 12de eeuw een stadskeure, waarbij het ongeschreven recht in 1166 werd bevestigd in een geschreven recht. In 1225 werd het domein Pamele van ridder Arnulf IV van Oudenaarde door gravin Johanna tot baronie verheven. Pamele kreeg in 1226 van Arnulf IV, heer van Pamele-Oudenaarde, dezelfde rechten als deze door Filips van den Elzas aan Oudenaarde geschonken in 1190. In 1384 verenigde de graaf van Vlaanderen de baljuwschappen van Pamele en Oudenaarde. Pamele verloor in 1593 zijn stedelijk statuut en werd ingelijfd bij Oudenaarde.

³ Gebaseerd op: <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21247>.

De eerste vermelding van de parochiekerk van Pamele dateert van 1110 in een oprichtingsakte van Odo, bisschop van Kamerijk, om een bedehuis op te richten in de nieuwe "burg" bij Oudenaarde. De parochie werd genomen uit de Kamerijkse parochie Volkegem. Een nieuwe kerk, de huidige Pamelekerk werd gebouwd in opdracht van Arnulf IV, baron van Pamele. De aanvang van de werken aan de oostelijke zijde in 1234 gebeuren onder leiding van de oudst bij naam vermelde architect in Vlaanderen, Arnold van Binche. Eveneens in de 13de eeuw bouwt men de toren, het transept en het schip. De Onze-Lieve-Vrouwekerk van Pamele, opgetrokken uit Doornikse kalkhardsteen en breuksteen, is volledig opgericht in Doornikse gotiek of Scheldegotische stijl, met uitzondering van de laat-gotische zijkapellen in Balegemse zandsteen, wederopgebouwd in 1523-30, en de sacristie.

Arnulf IV schonk eveneens in 1233 gronden aan de oostelijke Scheldeoever in de Ham (Pamele) aan de cisterciënzerinnenabdij van Maagdendale voor de bouw van een abdij. Deze Abdij van Maagdendale was eertijds één van de belangrijkste vrouwenabdiën van Vlaanderen, gesticht in Vloesberg (Flobecq) in de 13de eeuw en eigendom van het huis Pamele. Van het oorspronkelijk volledig ommuurd complex met kenmerkende plattegrond, namelijk ten noorden kerkgebouw, ten zuiden ervan kloosterpand en ten oosten poortgebouw met gastenkwartier, rest enkel de kerk. De nu nog bestaande kloostergebouwen, het abdissenhuis en het gastenkwartier stammen uit de 17de eeuw.

Het voormalige Zwartzustersklooster van Pamele onder patronaat van de Heilige Augustinus, gelegen ten zuidwesten van Pamelekerk, werd eveneens opgericht in de 13de eeuw. De zusters stonden in voor ziekenverzorging en onderwijs. Het huidige klooster is grotendeels uit de 17de en 18de eeuw. Ongeveer gelijktijdig werd ook het Zwartzustersklooster van Oudenaarde gesticht.

Eén van de oudste sporen van bewoning in de stadskern is de zogenaamde "Boudewijnstoren" op de oude Garenmarkt, het oudste stadsdeel, ten zuiden van de Sint-Walburgakerk. Deze stedelijke patriciërswooning, een Romaans steen uit de 12de eeuw, werd verrijkt met een toren als statussymbool. De torenvormige constructie uit Doornikse breuksteen was oorspronkelijk voorzien van een kantelenrij en een tentdak. Het belendende huis bewaart nog de aangebouwde zaalbouw met dwarsmuren uit Doornikse steen, voor- en achtergevel werden in de 16de eeuw vervangen. In veel van de diephuizen rondom de Markt zijn nog resten zichtbaar van de oudste bebouwing in kelders en dwarsmuren uit Doornikse steen die kunnen opklimmen tot de 13de of 14de eeuw.

Samen met de bouw van een belfort en lakenhal in de 14de eeuw (zie 4.2.) werd vermoedelijk een groot rechthoekig marktplein aangelegd, dat aan drie zijden ingedeeld werd in verschillende kleinere markten en waarop de voornaamste straten uitkomen die naar de vroegere stadspoorten voeren.

Het rijke religieuze leven binnen de middeleeuwse stadsmuren bepaalde in belangrijke mate het uitzicht van de kleine stad door de aanwezigheid van een groot aantal kloostergemeenschappen sedert de 13de eeuw. In de 18de eeuw waren er nog maar liefst elf gemeenschappen aanwezig. De kleine stad, verrijkt door een bloeiende lakennijverheid, tapijtindustrie en later zilversmeedkunst, speelde vanaf de middeleeuwen een belangrijke rol als verblijfplaats van adel en hoogwaardigheidsbekleders. Het zogenaamde "Kasteel van Bourgondië of "Nieuw kasteel" (in tegenstelling tot het "oud kasteel" van Pamele), gelegen aan de rechtse Schelde-oever, werd eind 14de eeuw gebouwd in opdracht van Filips de Stoute.

Oorspronkelijk bestond de versterking uit een omwalling met vier hoektorens, waar onder een donjon. In de 15de eeuw evolueerde de versterking tot een residentieel kasteel met een kleine binnenplaats en was het de verblijfplaats van verschillende hertogen van Bourgondië. Het kasteel werd nagenoeg volledig wederopgebouwd in 1617 als ambtswoning van de stadsgouverneur. In 1782 werd het kasteel verkocht aan de Gentse ondernemer P.F. Schepers, die in hetzelfde jaar een octrooi verkreeg voor de inrichting van een economische graanmaalderij naar ontwerp van architecten Ph. Van der Meersch en A. Van den Hende. In 1790 werd het kasteel tijdens een volksopstand ernstig beschadigd. In 1792 richtte Schepers er de grootste houtzaagmolen van het land in.

Na de beeldenstorm (1566, 1572) werden verscheidene herstellingswerken uitgevoerd en meubilair vernieuwd in Pamelekerk en Sint Walburgakerk. In 1627 liet de heer van Oudenaarde, baron van Pamele, Guillaume de Locquenghien, de vervallen burcht van Oudenaarde vervangen door een nieuw kasteel. Het omwalde kasteel had een onregelmatige achthoekige vorm rondom een binnenplaats met op de noord-, west- en oosthoek ronde torens en in de weermuren ertussen kleinere torentjes. Een kasteel met twee bouwlagen was ingeplant tegen de noordwestelijke en noordoostelijke muur. De toegang tot de versterking bestond uit een valbrug met een imposant poortgebouw voorzien van flankerende ronde torens.

In 1667 valt Lodewijk XIV Vlaanderen binnen. Ook na het verdrag van Aken in 1668 behoudt Frankrijk Oudenaarde. In 1670 gaf Lodewijk XIV aan maarschalk Vauban de opdracht om de versterkingen van Oudenaarde aan te passen: het oude tracé van de vestingen werd aangevuld met vier nieuwe bastions, aan de westzijde werden de bestaande "halve manen", reeds vermeld in 1646-47, hersteld. Een inundatiegebied beschermde de stad aan de zuidwestelijke zijde. Met steun van Vauban en Lodewijk XIV werd eveneens de "Koninklijke Fontein" op de Markt opgericht, de eerste openbare watervoorziening in de stad, met water afkomstig van de bronnen van Edelare, oorspronkelijk naar de fontein geleid door buizen van lood, trout en terracotta. De eerstesteenlegging van de Koninklijke Fontein vond plaats op 25 september 1676. Uit de 17de eeuw bewaart de stad nog een aantal diephuizen in traditionele bak- en zandsteenarchitectuur met overkragende verdieping en puntgevels, bijvoorbeeld in Einestraat, Broodstraat, Krekelpuut en Bergstraat. Slechts één huis in vakwerkbouw bleef bestaan, Nederstraat nummer 58. De ongewijzigde smalle pandenindeling doorgetrokken in achterhuizen afgewerkt met een puntgevel kenmerkt nog steeds de dichtbebouwde stadsstructuur.

In 1683 breekt de oorlog tussen Spanje en Lodewijk XIV terug uit. Tijdens de beschietingen en de bombardementen van de Franse troepen van Lodewijk XIV onder leiding van generaal d'Humieres in maart 1684 werd de stad ernstig getroffen, meer dan de helft van de huizen en kerken werd in de as gelegd. Zo werden het kasteel van de baron van Pamele, het Zwartezustersklooster en de abdij van Maagdendale, die nog niet zo lang daarvoor uitgebreid en aangevuld waren, door brand vernield. De wederopbouw duurde tot het midden van de 18de eeuw.

In 1745 werd onder de Franse bezetting opnieuw een belangrijk deel van het patrimonium vernield, bijvoorbeeld het klooster van Sion en een deel van de abdij van Maagdendale. In opdracht van Lodewijk XV maakte in Nezot in 1746 een zeer fraai reliëfplan van Oudenaarde op schaal 1:2400. Twee reliëfplannen waren reeds opgemaakt ten tijde van de vestingswerken van Vauban circa 1670 in opdracht van Lodewijk XIV. Het laatste reliëfplan is interessant

voor de kennis van het 17de-eeuwse Oudenaarde en toont eveneens de indrukwekkende vestingbouw geperfectioneerd door Vauban. Heden is het plan nog steeds van zeer grote documentaire waarde.

De aanleg van de Koningsstraat in 1778 op de plaats van de gesloopte jezuïetenkerk is een van de weinige stedenbouwkundige ingrepen in de 18de-eeuwse binnenstad. De secularisatie (1797) van de bezittingen van de religieuze orden, opgeheven in 1796 bij decreet van 15 december 1791, bracht geen nieuwe stedenbouwkundige wijzigingen mee. Eind 18de eeuw verloor Oudenaarde haar uitzicht van versterkte stad. In 1782 begon men op bevel van Jozef II de verkoop van de vesten, met verplichting tot afbreken en opvullen. In 1785 werden de stadspoorten ontmanteld. Het kasteel van Pamele werd gesloopt in 1782. Op de plaats van het kasteel werden kavels door particulieren gekocht (1783) en de Kasteelstraat werd dwars doorheen de versterking getrokken (1786). Ten gevolge van het decreet van Jozef II van 9 oktober 1784 moesten de kerkhoven rondom de kerken verdwijnen. Een nieuw kerkhof werd aangelegd in de Eindries op het zogenaamd "Sint-Jacobsland", gronden van de Sint-Jacob van Compostelabroederschap.

De bouw van het Vleeshuis en de tekenacademie op de Markt in 1780-83 in classicistische stijl bracht een nieuw beeldbepalend element in het stadsbeeld. Reeds in deze periode werden voor de oudere constructies van het traditioneel type met topgevels bepleisterde lijstgevels opgetrokken, een trend die de volgende eeuw verder gezet werd. De oprichting van ruime en smaakvol ingerichte burgerhuizen met fraaie empiregevels getuigen van een zekere materiële welstand in de Franse en Hollandse periode. Karakteristiek voor de 19de-eeuwse bouwactiviteiten zijn de bepleisterde neoclassicistische lijstgevels opgetrokken voor woningen uit 16de of 17de eeuw met behoud van hun oude kern. In talrijke huizen werd trouwens afbraakmateriaal uit gesloopte woningen en gebouwen geïntegreerd.

Na de aanleg van de spoorlijn Gent - Blaton in 1857 buiten de toen gedempte noordelijke stadsvesten en de bouw van een station op grondgebied Bevere ontstond de stationswijk. De rechtlijnige Stationsstraat, hoofdas van de stationswijk, verbindt het station via het Tacambaroplein (1861) en de Hoogstraat met het oude stadscentrum gedomineerd door het hoge silhouet van de Sint-Walburgatoren. Een aaneenschakeling van burgerhuizen in historiserende stijlen en eclectische baksteenarchitectuur en eenvoudige arbeidershuizen kenmerkt de bebouwing in dit stadsdeel. Na de opheffing van het octrooirecht in 1860 verdwenen de laatste stadspoorten en werden vroegere invalswegen doorgetrokken tot de randgemeenten en bebouwd met kleinschalige doorsnee-architectuur, bijvoorbeeld Bergstraat, Doornikstraat. Het enige kasteel in Oudenaarde, het zogenaamd "Liedtskasteel", zomerverblijf van familie Liedts, werd in 1883 ingeplant ten noorden van de geslechte vesten en in 1907 geschonken aan de stad Oudenaarde, die het domein als stadspark openstelde.

Aan de zuidoostelijke zijde van de stad werd in 1884 op de vrijgekomen terreinen van de vesten een aftakking van de Schelde getrokken om de scheepvaart te verzekeren bij de vervanging van het "Spei" door sluizen op de Louise Mariekaai.

De getuigen van de industriële opbloei in de 19de eeuw, gekenmerkt door een grote concentratie van kleine bedrijfjes en handelsnijverheid in de gehele oude stadskern, verdwenen in de 20ste eeuw geleidelijk uit het stadsbeeld. De grote bedrijven, voornamelijk brouwerijen, molens en textielindustrie, waren ingeplant aan de waterwegen en aan de periferie van de stad. De bouw van fabrieken en arbeidershuisvesting bepaalde de verdere

ontwikkeling van het stadslandschap. De 19de en begin 20ste eeuw werden daarnaast ook gekenmerkt door grootse restauratiecampagnes aan openbare gebouwen en kerken.

Oudenaarde werd zoals andere door Wereldoorlog I verwoeste gebieden in de jaren 1920 geconfronteerd met het herstel van oorlogsschade, aangebracht bij de beschietingen van november 1918. In het bijzonder de Sint-Walburgakerk, het stadhuis, de bruggen over de Schelde en de huizen in de onmiddellijke nabijheid ervan waren getroffen. Bij besluit van het Schepencollege van 22 april 1919 werden de leden benoemd van een adviesorgaan, "nopens het verfraaien en het behoud der merkwaardigheden van geschiedkundigen, monumentalen en artistieke aard in deze stad: de "Kommissie der Stadszichten en Herstellingen", die een belangrijke impact had op de wederopbouw van de stad door haar adviserende functie bij de bouwvergunningen.

De bouwactiviteit kende tijdens het interbellum een nieuwe bloei. Nieuw aangelegde straten ten noorden buiten de oude omwalling, tussen de spoorweglijn en de Schelde, en ten zuiden, aan de invalsweg vanuit Leupegem, werden voor het merendeel bebouwd met kleine burgerhuizen in een Art-Deco-getinte stijl naar ontwerp van lokale architecten.

De bouw van een nieuwe sluis op de Schelde in de Eindries na de vernieling van de oude in 1918 zorgde in de jaren 1920 voor een ingrijpende verandering in het stadsbeeld. De Burgschelde verzandde en verdween samen met de Grachtschelde in de loop van het derde kwart van de 20ste eeuw uit het stadsbeeld. De Schelde werd verbreed en rechtgetrokken ter hoogte van de Ham, met onder meer in 1967 de sloop van het kasteel van Bourgondië en het Minderbroedersklooster tot gevolg. De aftakking van de Schelde ten zuidoosten werd vanaf de brug in de Bergstraat eveneens gedempt doch de vrijgekomen gronden werden niet bebouwd. In dezelfde periode werd de Markt op spijtige wijze ontsloten door afbraak van de huizen zuid en oost bezijden de kerk om de toegang van de Westerring tot het centrum mogelijk te maken. Het gesloten karakter van de marktbebouwing werd aldus brutaal gewijzigd.

Heden is Oudenaarde een provinciestadje met voornamelijk handels- en onderwijsfunctie, kern van een grote fusiegemeente in drie campagnes (1965, 1971, 1977), uitgebreid met dertien omliggende gemeenten.

4.2. Geschiedenis van het stadhuis⁴

Het huidige gebouwencomplex van de 14de-eeuwse lakenhal en het 16de-eeuwse stadhuis met deels behouden oud schepenhuis, ligt in de noordwesten-zuidoosten lopende grote as die de middeleeuwse stadsstructuur bepaalt en waarvan het stadhuis op de Markt de aanzet is. Over de vroegste bestuurlijke constructies zijn geen gegevens gekend. Het oudste nog bestaande gebouw is de lakenhal, vermoedelijk uit het begin van de 14de eeuw, opgetrokken uit baksteen met een parement van Doornikse steen, met twee bouwlagen onder steil zadeldak (leien, nok loodrecht op de Markt). Hiervoor stond, op de plaats van het huidige stadhuis, dwars op de hal, het oude schepenhuis, vermoedelijk oorspronkelijk één geheel vormend met de lakenhal en eveneens daterend uit de 14de eeuw. Hiervan bleef de oostgevel aan de Nederstraat bewaard. De hoofdtoegang was vermoedelijk aan de Hoogstraat, met een belfort (van hout?) uitkijkend op de Markt. Vier huizen flankeerden toen reeds het gebouw.

Een eerste allusie op de oprichting van een nieuw schepenhuis dateert van 1481-1482. In 1506 wordt een ontwerp van een nieuw belfort gevraagd aan bouwmeester Jan Van der Eecken, werkzaam aan de Sint-Walburgatoren, naar model van het Brussels schepenhuis, doch het ontwerp werd niet aanvaard. In 1509-1510 werd een raadkamer opgericht aan de Nederstraat in de oksel van het oude schepenhuis en de lakenhal. De nieuwe plannen voor een volledig nieuw stadhuis van J. Stassins en L. De Vaddere werden geweigerd. Uiteindelijk werd een project goedgekeurd van Brabants bouwmeester Hendrik Van Pede en steenhouwer-aannemer Willem De Ronde, met een gedeeltelijke sloping van het oude schepenhuis in 1525. De eerstesteenlegging van het nieuwe gebouw in Brabantse gotiek vond plaats op 15 mei 1526 door Filip de Lalaing, stadsgouverneur. Van het voorziene U-vormige complex was in 1537 enkel de zuid- en westvleugel gerealiseerd. Het gebouw was opgetrokken uit baksteen, oorspronkelijk met parement van Brusselse kalkzandsteen, zogenaamd "witte arduin", bij de vroegere restauraties vervangen door Euvillesteen, thans door Massangissteen, kalkzandsteen van Ecaussines of blauwe arduin, voor maaswerk, zuilen, treden en borstwering en Avesnessteen voor het fijne sculpteerwerk.

In 1816 werden gewelven aangebracht in de benedenverdieping van de lakenhal, de lakenhal zelf werd in 1818 ingericht als theater voor de rederijderskamer. Er werd een huis in de Hoogstraat aangekocht om een nieuwe ingang te realiseren in 1821, voorzien van een classicistisch portaal.

Een eerste restauratiecampagne vond plaats in 1837-1851 onder leiding van architect L. Roelandt, waarbij alle gesculpteerde onderdelen vervangen werden. In 1879-91 werd onder leiding van architect J. Helleputte het interieur aangepakt en plannen opgemaakt voor de restauratie en uitbreiding met een belfort van het oude schepenhuis. Een volgende restauratieperiode (1898-1902) onder leiding van architect P. Langerock behelsde de buitenzijde van de toren die op instorten stond en waaruit de beiaard met 35 klokken van 1759 verhuisd werd naar de St.-Walburgakerk. Van 1902 tot WO I werden de west- en noordgevel hersteld. Na de zware beschadiging van 1918 volgen nieuwe restauraties in de periode 1927-40 onder leiding van architect V. Vaerwyck, onder meer met het vernieuwen van delen van de voorgevel en verfraaiing van het interieur. Drie aanpalende huizen aan de Hoogstraat werden gesloopt. De huidige grondige restauratiecampagne startte in 1956 onder leiding van architect V. Vaerwyck, opgevolgd door R. Warie en het architectenbureau Van Acker.

⁴ Gebaseerd op: <http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/27225>.

5. ONDERZOEKSMETHODE

Het archeologisch onderzoek werd in verschillende etappes uitgevoerd in de eerste helft van februari 2010 en was afhankelijk van de beschikbaarheid van de graafkraan van de aannemer voor de sloopwerken. De opgravingszone bevond zich in een open binnenruimte tussen het stadhuis en de lakenhal, was slechts ca. 22m² groot en beperkte zich tot de nieuwe liftkoker en de uit te graven toegang tot de lift vanuit de kelder onder de lakenhal. Aan de zuidwestkant van de zone werd deze begrensd door bestaand opgaand muurwerk, evenals in het noordwesten, waar de onderzoekspuit stopte tegen bestaande kelders. In het zuidoosten en noordoosten werd de grens gevormd door een open ruimte met kasseivloer.

Met een kraan werd onder toezicht van een archeoloog eerst het bestaande kasseiniveau weggegraven, waarna verdiept werd in lagen van ca. 5cm. Daarbij werd alle muurwerk bewaard. Alle archeologische sporen die bij het uitgraven van de werfzone blootgelegd werden, werden opgekuist, gefotografeerd en digitaal ingetekend. Van alle sporen werden hoogtes genomen ten opzichte van de Tweede Algemene Waterpassing. Indien nodig werden de graafwerken stilgelegd om alle archeologische sporen op een degelijke manier te kunnen registreren en interpreteren. De registratiecode voor de opgravingen werd ONSH10 (OudeNaarde StadHuis 2010), de spoornummering was doorlopend. Er werden drie profielen opgetekend (profiel 3 is een verdieping van profiel 1) die de gelaagde opbouw van de bodem onder het stadhuis weergeven, deze profielen werden op schaal 1:20 opgetekend en de positie ervan in het vlak werd aangeduid op grondplan. Er werd een doorlopende vondstnummering voorzien, die echter niet gebruikt werd wegens het totale ontbreken van archeologisch materiaal.

Het muurarcheologisch onderzoek werd uitgevoerd in juni en juli 2010, opnieuw in verschillende etappes. De vier binnengevels van de binnenplaats werden van onder tot boven handmatig ingetekend op schaal 1:20. Hierbij werd gebruik gemaakt van de stelling die ten behoeve van de renovatiewerkzaamheden op de binnenkoer was opgesteld.

Er wordt opgemerkt dat deze muurarcheologische registratie afweek van hetgeen in de bijzondere voorschriften was voorzien, nl. het documenteren van de vloer- en muurvlakken die uitgebroken zouden worden in het kader van de werken⁵. De voornaamste muren die weggebroken werden, behoorden tot een aanbouw die zich op de binnenkoer tegen de zuidwestgevel bevond. Dit gebouwtje was echter reeds volledig afgebroken vooraleer het onderzoek van start was gegaan. Het was daarnaast vooral het onderste gedeelte van de zuidwestgevel dat beschadigd zou worden voor de inrichting van de lift, maar op het moment van het muurarcheologisch onderzoek was men hier al volop bezig met het metselen van een voorzetmuur. Hierdoor kon de muurarcheologische registratie niet gebeuren zoals voorzien.

⁵ [VANDEVELDE], [2010], p. 1.

6. RESULTATEN

6.1. Archeologisch onderzoek

- **Algemeen**

Er werd slechts één beperkte opgravingszone voorzien bij het onderzoek en in deze zone werd enkel een eerste archeologisch niveau in vlak opgetekend. Omwille van de beperkte bewegingsruimte binnenin het stadhuis werd met de kraan telkens een deel van ongeveer 1m uitgegraven tot de maximale diepte die met de graafmachine kon worden bereikt. Dit zorgde ervoor dat eventuele grondsporen, behalve muurwerk en vloerniveaus, zeer moeilijk te ontdekken waren. Daarom werd na het eerste aangelegde archeologisch vlak ook beslist om het onderzoek te concentreren op de opbouw van de lagen binnenin de zone op basis van het profiel in de wand van de aanleg sleuf.

- **Voornaamste sporen**

De oudste sporen die werden aangetroffen waren een vloerniveau in kasseien (S7) en een uitsprong van een fundament in Doornikse kalksteen (S23). Het kasseiniveau werd teruggevonden tussen de muren van een beerput (S6) en de bestaande noordwestelijke keldermuur (S24). Het ging om een klein overblijfsel van ca. 0,80m op 1,50m met kasseistenen in halfsteens vloerverband. De kasseien verschilden in afmeting, de grootste hadden een afmeting van ca. 17 x 10cm, de kleinste maten 15 x 10cm. Aan alle zijden werd het vloertje doorsneden door jongere structuren. Dit spoor vormde dus waarschijnlijk één van de oudste overblijfselen die werden teruggevonden, het werd immers doorsneden door de oudste muurstructuur die in deze zone aanwezig was: de kettingmuur tussen funderingen van de rondbogen in Doornikse kalksteen, die de onderkant vormen van de lakenhal die hier boven de opgravingszone lag.

De funderingsuitsprong in Doornikse kalksteen (S23) bevond zich onder S1 (de zuidwestelijke muur van de beerput en tegelijk een draagmuur van de bestaande bebouwing) en S5, de bakstenen vloerplaat van de beerput die bekleed was met een waterdichte grijze cement. S23 sprong ca. 50cm uit naar het noordoosten toe en bestond uit op elkaar gestapelde brokken Doornikse kalksteen met verschillende formaten. De grootste waren ca. 50 x 10 x 30cm, de kleinst waren fragmenten en schilfers die als opvulling dienden. Op een aantal plaatsen werd een vrij zachte, zandige, gelig grijze kalkmortel teruggevonden, maar deze werd echter niet overal in het fundament aangebracht. De meerderheid van de stenen blokken lag opeengestapeld met daartussen een opvulling van groenig zand. Dit werd duidelijk toen een deel van de fundering werd afgebroken en een deel van de achterliggende stenen los kwam te zitten. Omdat de structuur een belangrijk onderdeel vormde van de bestaande dragende muren werd besloten om ze niet af te breken, S23 is daarom nog steeds bewaard *in situ* en de ligging van de nieuwe toegang tot de lift zal licht opschuiven naar het noordoosten.

Figuur 3: Zicht op vloerniveau S7.

Figuur 4: S23, funderingsuitsprong in Doornikse kalksteen.

Bij het uitgraven van de bouwput voor de nieuwe gang werd ook duidelijk dat de oude funderingen voor de rondbogen van de lakenhal in het verleden werden ondermetst bij de bouw van de chauffagekelder. De bovenste meter van deze muur was duidelijk opgebouwd met oudere bakstenen en gemetst met een gelig grijze, vrij harde licht zandige kalkmortel. Na ca. 9 baksteenrijen werd een uitsprong van 1 steen waargenomen die nog eens 7 tot 8 stenen dieper liep. De oudere fundering hield op dit niveau op en werd vervangen door een nieuwe, met grijze cementmortel opgemetste recente muur die doorliep tot net onder de vloerplaat van de bestaande chauffagekelder.

Tot de recentere sporen behoorde de in het zuiden van de opgravingszone gelegen beerput die tot voor kort nog die functie had. Deze put werd leeggemaakt en het gewelf ervan blootgelegd. Dit gewelf was echter in vrij slechte staat en stortte deels in. De onderliggende put en bestaande muren werden vrijgelegd. De beerput werd gevormd door de sporen S1, S2, S3, S4, S5, S6 en S10. S1, S6 en S10 vormden de wanden van het geheel en waren langs de binnenkant bekleed met een harde waterdichte grijze cement. Aan de bovenkant van spoor 1 werd de aanzet nog teruggevonden van het gewelf van de beerput. Dit steunde op de andere zijmuren, S6 en S10. Binnenin de put maakten S2, S3, S4 deel uit van stortgaten die uitkwamen in de beerput. De meest recente buizen die toekwamen in de put waren uit pvc. De beerput moet al lang in gebruik geweest zijn, maar een exacte datering is bij gebrek aan enig dateerbaar materiaal in de vulling onmogelijk.

Figuur 5: Oudere muur bovenaan, ondermetst deel onderaan.

Figuur 6: Sporen 1, 2, 3, 4, 5 en 6, onderdeel van de beerput.

S11, S12 en S13 omvatten een structuur in baksteen die de hoekfundering vormde van de zuidwestelijke muur in opstand. S11 en S12 zijn daar het bovenste deel van, S13 een iets lager gelegen uitsprong. S15 was de noordelijke bakstenen funderingsuitsprong van dezelfde muur in opstand. S14 werd geregistreerd als een massieven rechthoekige blok Doornikse kalksteen die zuidwest-noordoost georiënteerd was. De precieze functie van deze blok kon niet achterhaald worden.

S16 en S17 waren bakstenen funderingen van muurwerk dat later werd toegevoegd aan de binnenstructuur van het stadhuis. S16 is daar de jongste van, deze muur werd gefundeerd op beton en was tegen S17 aangebouwd. S18 omvatte een ouder vloerniveau in rode gebakken tegels met formaat 10,0 x 10,0 x 1,5cm. Het past chronologisch bij de fundering S17 en werd doorbroken door de recentere muurfundering gevormd door sporen S19 en S22.

S19 en S22 vormden een deels bakstenen, deels betonnen fundering van een muur die als één van de laatste verbouwingsfases binnen het onderzoekgebied kan beschouwd worden. De fundering doorbrak de vloerniveaus gevormd door sporen S18, S20 en S21. S20 werd geregistreerd als een vloerniveau in Doornikse kalksteen met formaat 20,0 x 20,0 x 2,0cm. Het was gemetst met een harde lichtgrijze cement, die de vloer in een jongere fase plaatsen dan de andere vloerniveaus in rode tegels. S21 was een vloerniveau in dezelfde tegels als S18 en kan om die reden in dezelfde periode geplaatst worden als dat spoor. Ook op deze plaats werd het vloerniveau doorbroken door de funderingsmuur S19/S22.

S25 werd waargenomen in de noordoosten van de onderzoekssleuf, een 40tal centimeter onder het bestaande vloerniveau en omvat een zeer fragmentair bewaard stukje vloer in baksteen met formaat 26,0 x 13,0 x 6,0cm.

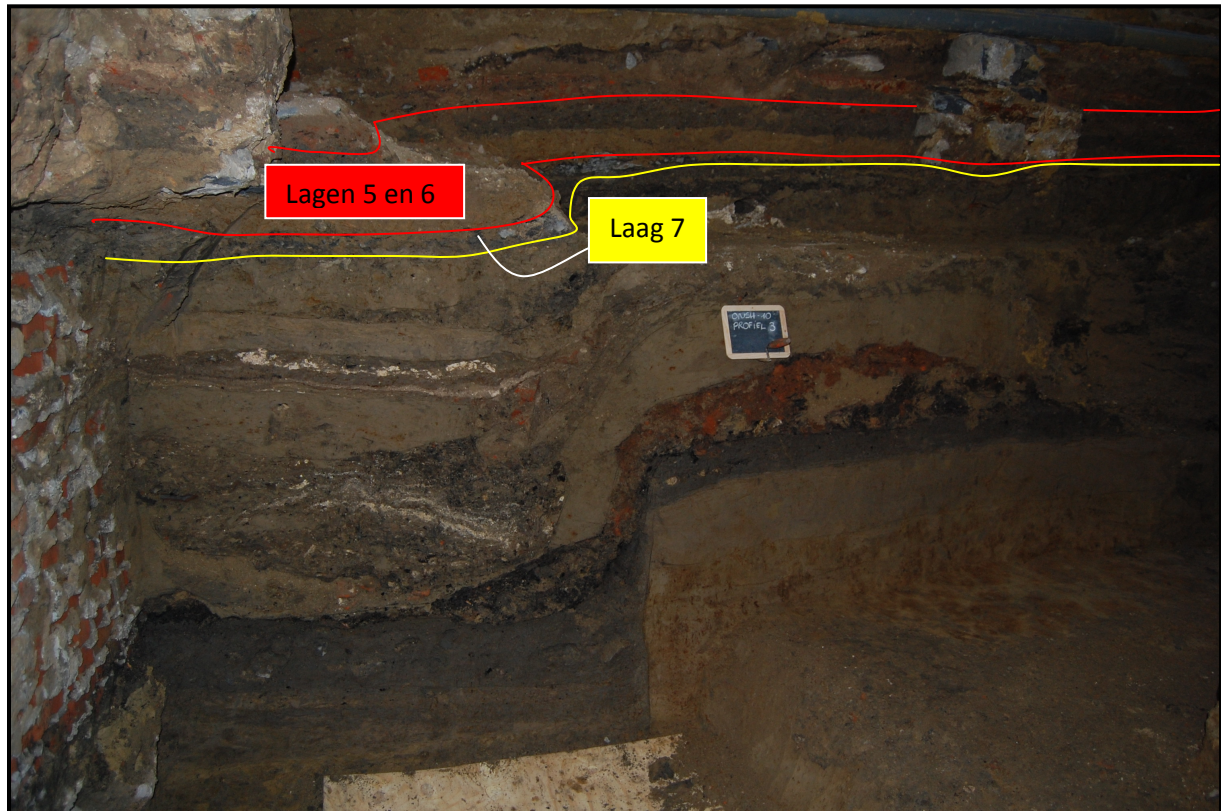

Figuur 7: Zicht op de hoekfundering van de zuidwestelijke gevel, met daarnaast de beerput.

Figuur 8: Zicht op de overige sporen aangetroffen bij het archeologisch onderzoek.

- **Stratigrafie**

Figuur 9: Profiel 3.

De profielopbouw toonde een geleidelijke opbouw van de ondergrond in het stadhuis. Verschillende massieven zaten onder afdekkende lagen.

Op basis van het grootste profiel (profiel 3, noordwest-zuidoost georiënteerd) konden vier verschillende nivelleringspakketten aangeduid worden. Het ging telkens om een zeer homogeen zandige of lemig zandige laag van een tiental cm dik die een puinlaag of een puinachtig pakket afdekte.

Zo was laag 1 de nivelleringslaag van zand waarin het huidige kasseiniveau in gefundeerd was. Deze laag dekte een puinpakket af dat te associëren viel met een fragmentair teruggevonden vloerniveau in baksteen (S25). De gelaagdheid toonde hier duidelijk een ophoging bovenop dit oudere vloerniveau alvorens de kasseien aan te leggen.

Een zelfde opbouw was zichtbaar onder dit bakstenen vloerniveau. De onderliggende laag 5 en laag 6 (in profieltekening 3) waren respectievelijk een vrij vaste donkergrijze zandige laag met behoorlijk veel houtskoolspikkels en brokjes en een vrij vaste gelige zandlaag. Deze twee lagen fungeerden mogelijk als nivelleringspakket waarin de vloer werd gelegd en dekten een dunne laag (laag 7, max. 4cm dik) af die enkel bestond uit schilfers en brokjes Doornikse kalksteen. Dit laagje met stukjes natuursteen was mogelijk een oude werkvloer, die teruggaat tot een fase waarin er binnen het stadhuis werken werden uitgevoerd met Doornikse kalksteen als bouw materiaal. Aanpassingen aan de stenen werden vaak ter plekke uitgevoerd en

brachten afval met zich mee. De laag schilfers in Doornikse kalksteen was eveneens de laag die zich direct onder de fundering van de rondbogen van de lakenhal bevond. Dit kan eventueel een bevestiging zijn van de hypothese dat de laag met schilfers Doornikse kalksteen teruggaat tot de 14de eeuw.

De onderliggende lagen waren duidelijk ook ophogingen, maar deze konden niet met zekerheid gekoppeld worden aan een ouder loopniveau. De onderste lagen vormden de gele zandige moederbodem die in het noorden nog doorsneden werd door een kuil. Het was echter onmogelijk om de kuil te dateren wegens een totaal gebrek aan vondstenmateriaal.

6.2. Muurarcheologisch onderzoek

Zoals hierboven aangegeven kon het muurarcheologisch onderzoek zoals het voorzien was in het bestek (onderzoek van de weg te breken muren) niet uitgevoerd worden. Wel kon gebruik gemaakt worden van de stelling aanwezig voor de restauratie om de gevels van de binnenplaats manueel op te tekenen op schaal 1:20 en de verschillende bouwnaden, verbouwingssporen en baksteenformaten te registreren. Voor de resultaten wordt verwezen naar de gedigitaliseerde tekeningen van de gevels, te vinden op bijgevoegde uitvouwbladen.

Volgens de historische bronnen dateert het stadhuis uit de eerste helft van de 16de eeuw. Van de voorganger uit de 14de eeuw werden geen resten aangetroffen. Het is onduidelijk of de gevels van de binnenruimte in de huidige vorm teruggaan tot de 16de eeuw. Het baksteenformaat is hoofdzakelijk 22,5 x 5,0 x 10,0cm, wat eerder aan de kleine kant is voor een 16de-eeuwse steen. Op alle gevels werden resten van een witte kaleilaag aangetroffen, vermoedelijk werd deze laag bij een eerdere restauratiefase verwijderd. In de noordwest-, noordoost- en zuidoostgevel zijn grote rondbogige doorgangen aanwezig, uitgevoerd in grote blokken Doornikse kalksteen.

Onderaan de zuidwestgevel zijn heel wat verbouwingssporen te zien, vermoedelijk te linken aan het gebouwtje dat net voor de start van het onderzoek werd afgebroken en tegen de gevel was aangebouwd. Bij de bouw van dit gebouwtje (datering onbekend) werd een bestaande deuopening in de zuidwestgevel dichtgemetst. Centraal onderaan de gevel is een bepleisterde ovaalvormige nis uitgekapt. De functie ervan blijft onduidelijk.

Figuur 10: Zicht op de onderzijde van de zuidwestgevel, met centraal de ovaalvormige nis.

In de noordwestgevel is een dichtgemetseld venster bewaard. Het type is vergelijkbaar aan de vensters aanwezig in de zuidoostgevel: rechthoekig van vorm, met bovenaan een ontlastingsboog ingewerkt in het metselwerk. Ernaast, in de hoek met de noordoostgevel, is later een deuropening ingewerkt. Meer naar boven is een langwerpige, rechthoekige vensteropening ingewerkt, mogelijk te linken aan één van de bouwcampagnes in de 19de-20ste eeuw. Bovenaan is te zien dat het dak oorspronkelijk niet zo hoog en minder breed was en waarschijnlijk eveneens in de 19de-20ste eeuw werd aangepast.

In de noordoostgevel zijn twee vensters aanwezig die typologisch te vergelijken zijn met het langwerpige venster in de noordwestgevel en ook moeten teruggaan tot de 19de-20ste eeuw. De aanwezige verbouwingssporen kunnen er mogelijk op duiden dat er zich tegen deze gevel een aanbouw bevond, net als bij de tegenoverliggende zuidwestgevel. Het gaat ondermeer om sporen van een dakconstructie en het voorkomen van een deuropening op een hoogte van ca. 5m. Deze opening bevindt zich vlak naast de deuropening in de noordwestgevel en gaf vermoedelijk verbinding met de eerste verdieping van de aanbouw.

In de zuidoostgevel zijn zeven vensters aanwezig, drie in de middelste geleding en vier in de bovenste. De rechthoekige venster hebben allen een omlijsting in witte natuursteen. De twee bovenste vensters hebben eerder een vierkante dan een rechthoekige vorm. Eén venster in de onderste geleding is dichtgemetst. In de hoek met de noordoostgevel is in de middelste geleding een spoor van een mogelijke dakconstructie aanwezig.

Figuur 11: Zicht op de verbouwing van het dak bovenaan de noordwestgevel.

Figuur 12: Sporen van een dakconstructie in de noordoostgevel, op de hoek met de zuidwestgevel.

Figuur 13: Venster in de zuidoostgevel.

7. ALGEMEEN BESLUIT

In het kader van de restauratiewerkzaamheden aan het stadhuis van Oudenaarde (prov. Oost-Vlaanderen), voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv in verschillende etappes tussen februari en juli 2010 een archeologische opgraving en een muurarcheologisch onderzoek uit op de site. De renovatie voorziet in de installatie van een lift in het stadhuis, waarbij verschillende muren doorbroken zullen worden en waarbij een fundering voor de liftkoker wordt uitgegraven. Er kon een zone van zo'n 22m² archeologisch onderzocht worden. Voor het muurarcheologisch onderzoek werden de gevels van de binnenplaats geregistreerd.

De sporen die werden aangetroffen in het vlak bij de opgravingen zijn fragmentair en het ontbreken van enig dateerbaar vondstenmateriaal maken een interpretatie er niet makkelijker op. Wel was het duidelijk dat de verschillende structuren duiden op minstens drie verschillende verbouwingsfasen binnen deze zone van het stadhuis. Tot de oudste fase behoort vermoedelijk een kasseiniveau. De tweede fase wordt gevormd door de verschillende bouwelementen in Doornikse kalksteen, terwijl een beerput en enkele onduidelijke muurfunderingen en vloerniveautjes tot een derde fase kunnen gerekend worden.

De profielopbouw maakte duidelijk dat er een vrij uitgebreide opvullingsgeschiedenis bestond op de site. Enkele lagen refereren mogelijk aan een verbouwingsfase door de grote hoeveelheid aan specifiek bouw materiaal die erin werden aangetroffen. De aanwezigheid van een grote hoeveelheid schilfers en brokken Doornikse kalksteen kan een aanwijzing zijn voor plaatselijke steenkap, eigen aan bouwwerken in dat materiaal.

Het voorziene muurarcheologisch onderzoek – het registreren van de uit te breken muren – kon niet uitgevoerd worden omdat deze structuren reeds afgebroken waren op moment van het onderzoek. Wel werd gebruik gemaakt van de aanwezige stelling om de vier muurvlakken manueel in te tekenen. Als hoofdzaken kwam er naar voor dat zowel tegen de zuidwest- als noordoostgevel een aanbouw aanwezig moet zijn geweest, dat het dak in de noordwestgevel ooit eens is verhoogd en dat er in de noordwest- en noordoostgevel in de 19de-20ste eeuw vensters werden ingewerkt.

8. BIBLIOGRAFIE

- [VANDEVELDE J.], *Bijzondere voorschriften bij de vergunning voor een opgraving. Oudenaarde – stadhuis*, Gent, [2010].
- <http://geo-vlaanderen.agiv.be>.
- <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21247>.
- <http://inventaris.vioe.be/dibe/relict/27225>.

9. INVENTARISSEN

9.1. Inventaris van de sporen

SPOORNUMMER	BESCHRIJVING
1	Bakstenen structuur
2	Bakstenen structuur
3	Bakstenen structuur
4	Bakstenen structuur
5	Bakstenen structuur
6	Bakstenen structuur
7	Vloerniveau in kasseisteen
8	Brok doornikse kalksteen
9	Bakstenen structuur
10	Bakstenen structuur
11	Bakstenen structuur
12	Bakstenen structuur
13	Bakstenen structuur
14	Brok doornikse kalksteen
15	Bakstenen structuur
16	Recente bakstenen structuur
17	Bakstenen structuur
18	Vloerniveau in geglazuurde tegels
19	Bakstenen structuur
20	Vloerniveau in Doornikse kalksteen
21	Vloerniveau in geglazuurde tegels
22	Bakstenen structuur
23	Fundering in Doornikse kalksteen
24	/
25	Vloerniveau in baksteen

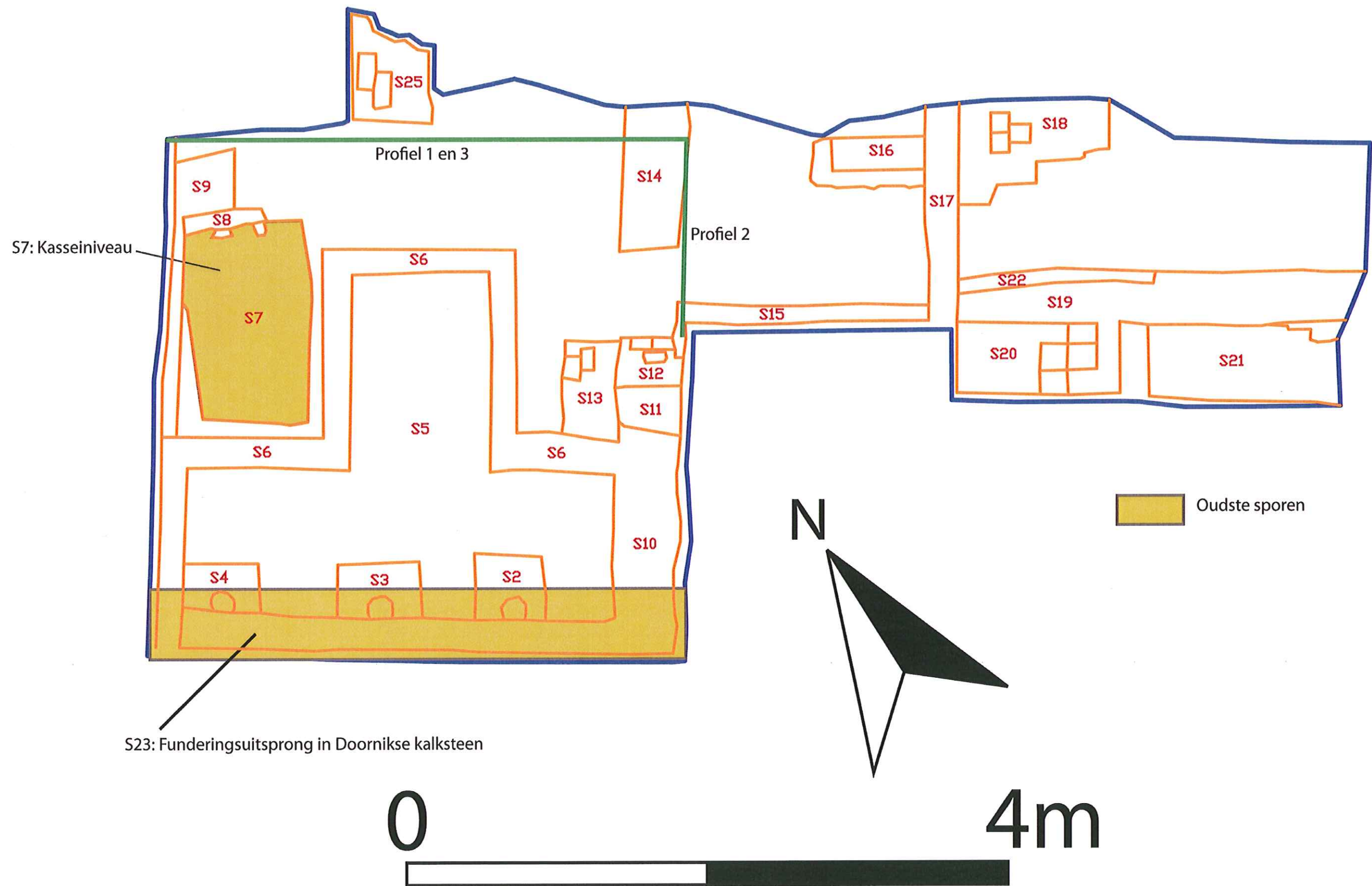
9.2. Inventaris van de foto's

NAAM	AANTAL
ONSH10 – S1, 2, 3, 4	3
ONSH10 – S5	3
ONSH10 – S6, 7, 8, 9	4
ONSH10 – S9	5
ONSH10 – S10, 11, 12 , 13	2
ONSH10 – S13	3
ONSH10 – S14	2
ONSH10 – S15	1
ONSH10 – S15, 16, 17	4
ONSH10 – S17, 18, 19, 20	3
ONSH10 – S21	2
ONSH10 – S23	3
ONSH10 – S25	3
ONSH10 – Profiel 1	4
ONSH10 – Profiel 2	2
ONSH10 – Profiel 3	13
ONSH10 – Beerput gewelf	7
ONSH10 – Algemeen	36
Noordoostgevel	21
Noordwestgevel	47
Zuidoostgevel	28
Zuidwestgevel	54

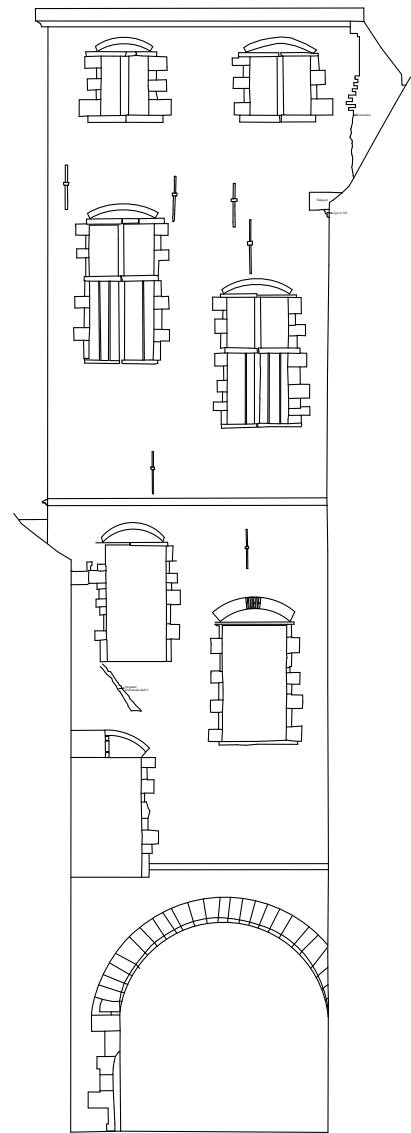
9.3. Inventaris van de hoogtes

METINGNUMMER	SPOORNUMMER	TAW
^1	S20	16,917
^2	S19	16,745
^3	S22	16,598
^4	S18	16,829
^5	S17	16,853
^6	S16	16,836
^7	S16	16,688
^8	S15	16,517
^9	S14	16,429
^10	S12	16,327
^11	S1	16,613
^12	S10	16,313
^13	S13	16,148
^14	S1	16,617
^15	S2	15,255
^16	S3	15,97
^17	S4	15,974
^18	S5	16,013
^19	S6	16,798
^20	S7	16,068
^21	S8	16,211
^22	S9	16,283
^23	S25	16,856
^24	S21	16,73
^25	S19	16,619

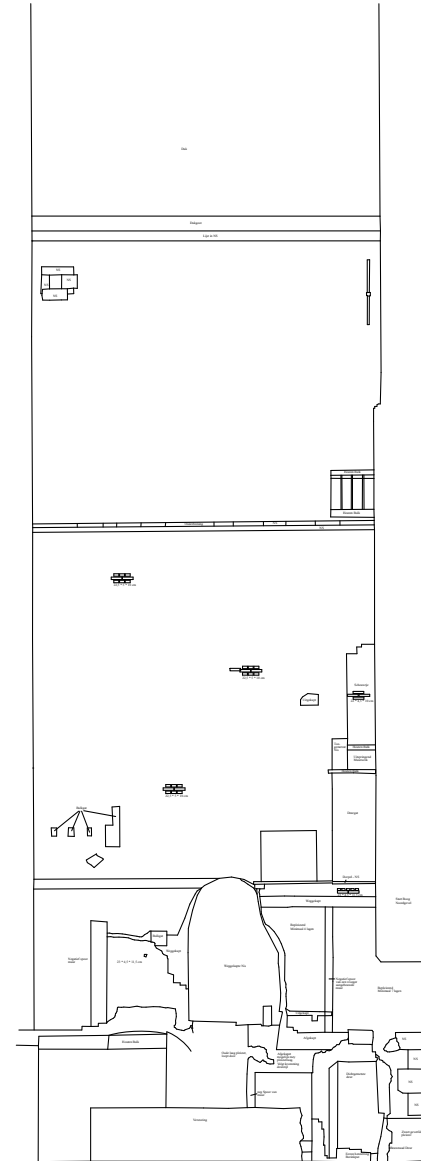
Archeologisch onderzoek Oudenaarde Stadhuis

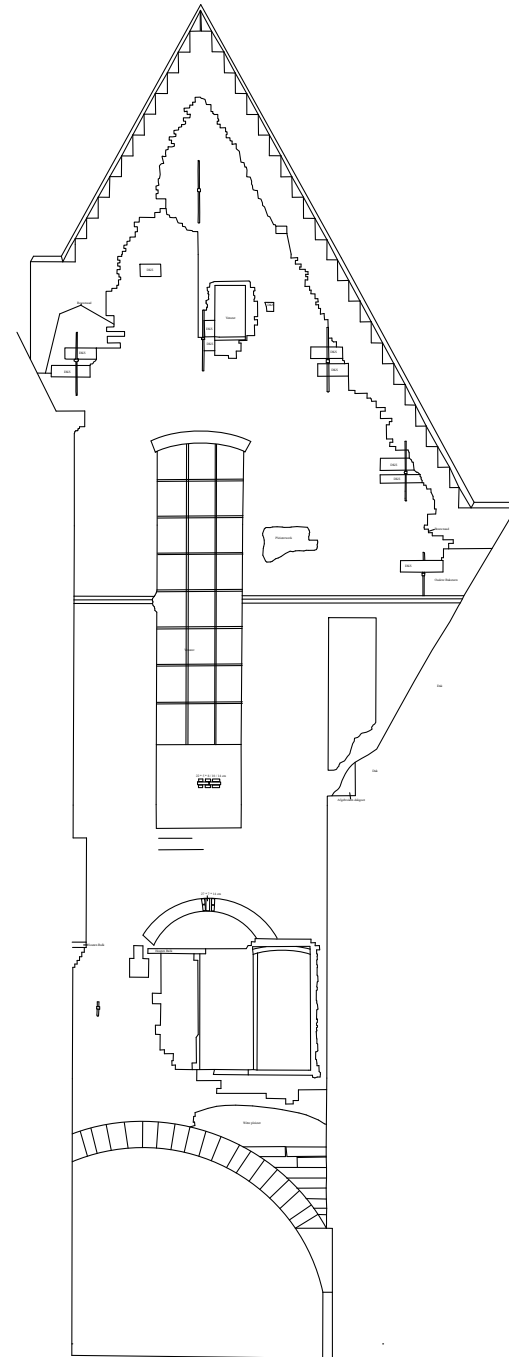
Zuidoost

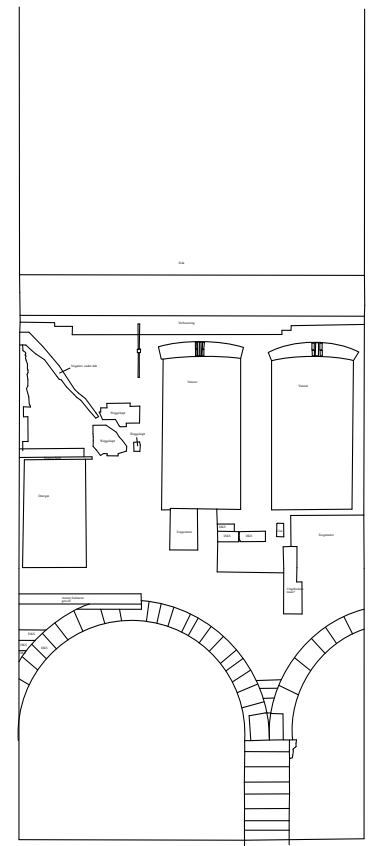
Zuidwest

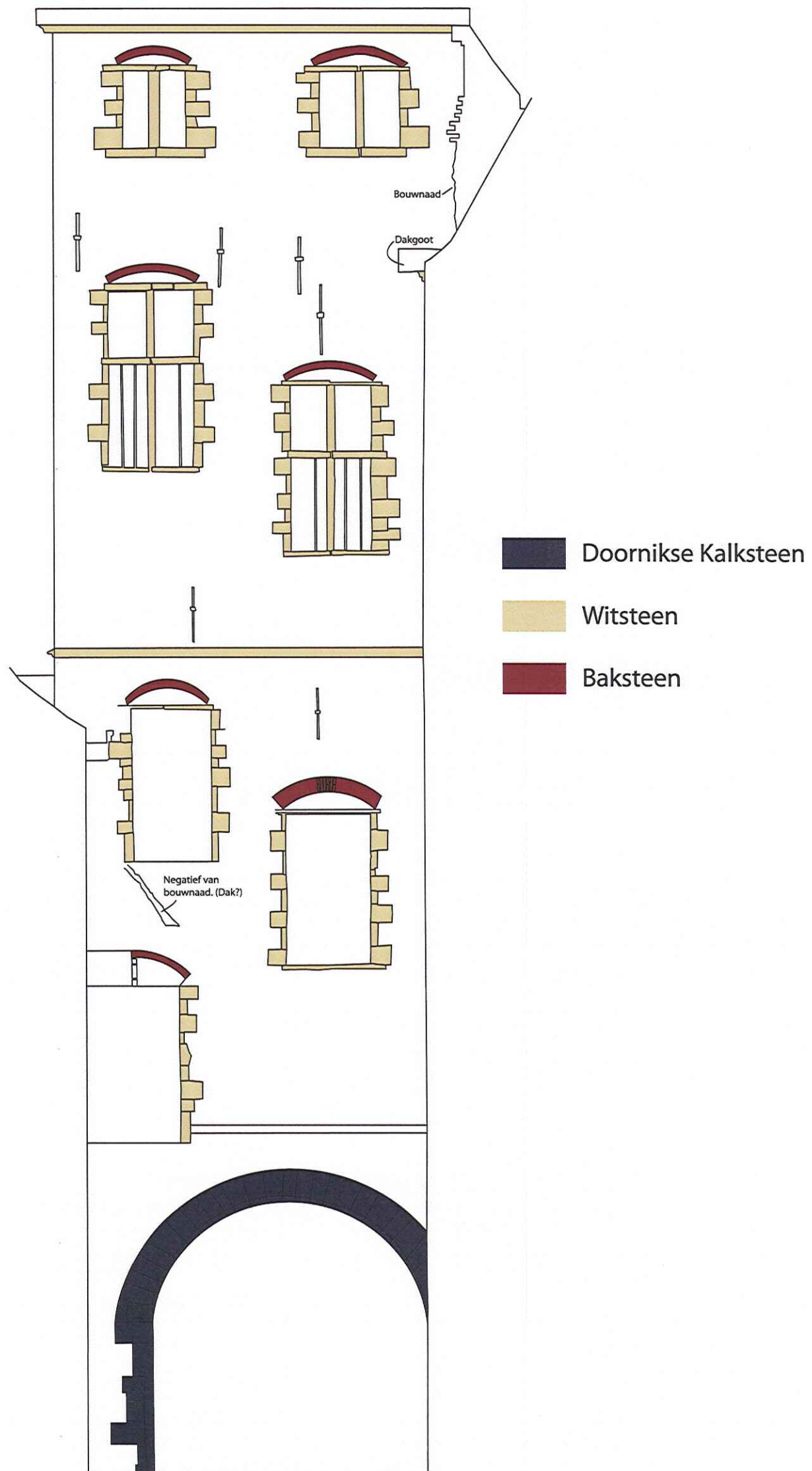
Noordwest

Noordoost

Zuidoost

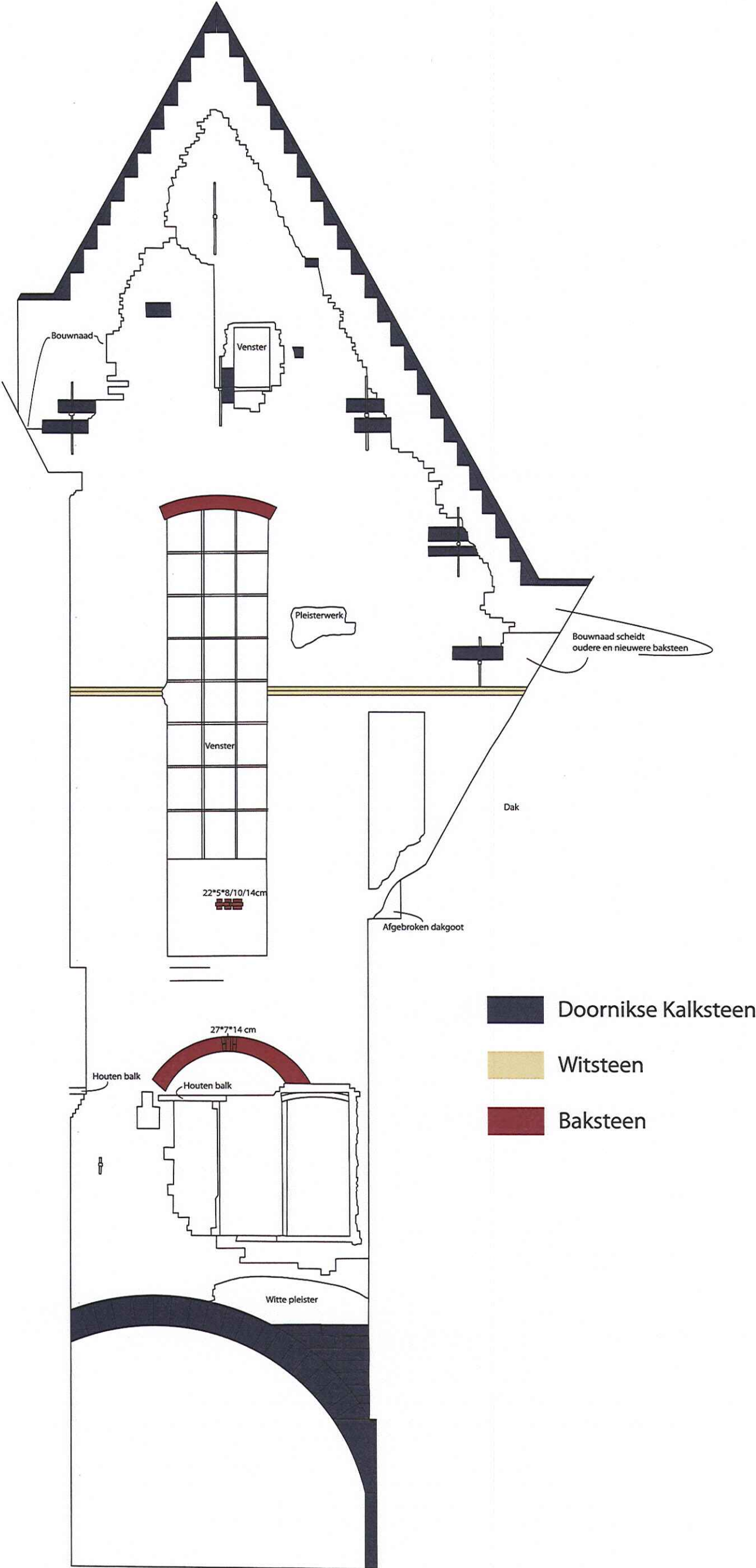

[illegible]

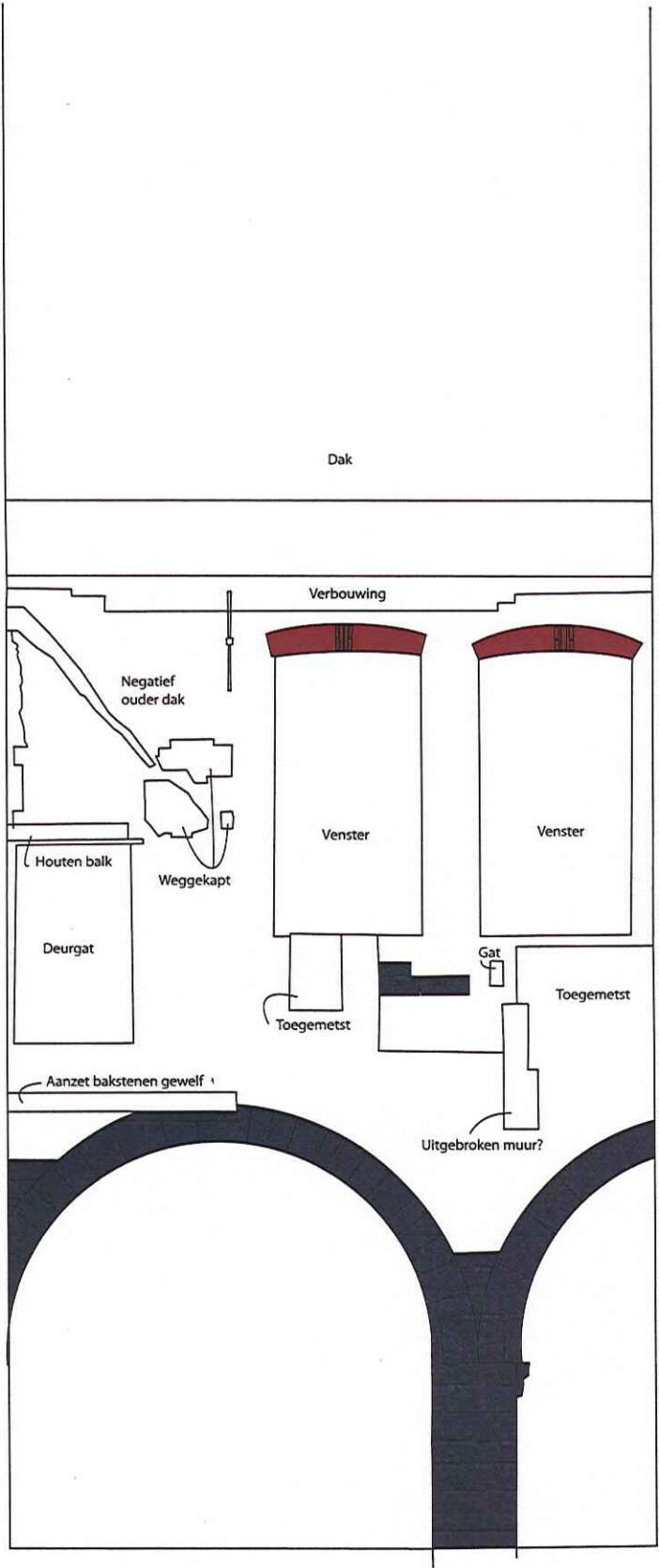
Baksteen

10m

Noordwest

Noordoost

- Doornikse Kalksteen
- Baksteen

0

10m